

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 8. října 2020 ve věci č. 41752/09 – *Goryaynova proti Ukrajině*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že propuštěním stěžovatelky z funkce prokurátorky v důsledku toho, že zveřejnila na internetu otevřený dopis adresovaný generálnímu prokurátorovi, v němž kritizovala fungování prokuratury, bylo porušeno její právo na svobodu projevu zaručené článkem 10 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka v rozhodné době pracovala jako prokurátorka na místní prokuratuře. Počátkem roku 2006 zde došlo k organizačním změnám včetně ustanovení nového vedení. Dle stěžovatelky se její nový nadřízený pokoušel zavést na pracovišti korupční praktiky a vyvíjel na ni i na ostatní zaměstnance nátlak, aby se na nich podíleli; pokud odmítli, byli převedeni na jinou pozici nebo nuceni vzdát se funkce.

V období od září 2006 do února 2007 stěžovatelka s ohledem na tyto skutečnosti podala několik písemných stížností k vedoucímu dané prokuratury, na něž neobdržela žádnou odpověď. Žádala rovněž bezúspěšně o osobní setkání s ním. Následně proto poslala několik dopisů ukrajinskému generálnímu prokurátorovi, kde mimo jiné zdůraznila, že pokud se jejím podáním nebudou řádně zabývat, obrátí se na média.

V březnu 2007 stěžovatelka zveřejnila na internetu otevřený dopis generálnímu prokurátorovi, kde popsala korupční jednání a nátlak, kterému byla v zaměstnání spolu s kolegy vystavena. Na média se dle svého vyjádření obrátila proto, že se jí od žádné autority nedostalo odpovědi na její podněty. Na základě tohoto jednání byla stěžovatelka v dubnu 2007 v rámci disciplinárního řízení ze své funkce propuštěna. Proti tomu se neúspěšně bránila soudní cestou.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala porušení svého práva na svobodu projevu, přiznaného článkem 10 Úmluvy.

Soud připomněl, že ochrana poskytovaná článkem 10 se vztahuje také na pracoviště, a to včetně sektoru veřejné služby, kde ovšem ve zvýšené míře platí, že zaměstnanci mají vůči svému zaměstnavateli povinnost loajality a diskrétnosti (*Vogt proti Německu*, č. 17851/91, rozsudek ze dne 26. září 1995, § 53). Zároveň by ale jednání, kterým zaměstnanec ve veřejném sektoru signalizuje protiprávní postupy na pracovišti, mělo být za určitých okolností chráněno. Tak tomu může být v případě, kdy je zájem veřejnosti na znalosti dané informace tak silný, že převáží i nad zákonem stanovenou povinností loajality. Uvedená situace nastává zejména tehdy, pokud je příslušný veřejný zaměstnanec jedinou osobou, která má vědomost o tom, co se děje na pracovišti, případně patří k malé skupině takových osob (*Guja proti Moldavsku*, č. 14277/04, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, § 72 a 74). Při hodnocení přiměřenosti zásahu Soud zohledňuje více faktorů, a to hlavně dotčený veřejný zájem, skutkový základ daného tvrzení, jeho formulaci a možný výklad, motivaci stěžovatele, existenci alternativních cest pro zveřejnění předmětného odhalení, újmu vzniklou státnímu orgánu a případně i závažnost uložené sankce (tamtéž, § 73–78). Neexistence účinného soudního přezkumu může podpořit závěr o porušení článku 10 (*Baka proti Maďarsku*, č. 20261/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2016, § 161).

V projednávané věci Soud shledal, že namítaný zásah do svobody projevu stěžovatelky lze hodnotit jako stanovený zákonem a sledující legitimní cíl ochrany pověsti jiných. Ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy

tedy zbývá odpovědět na otázku, zda byl daný zásah na dosažení tohoto cíle „nezbytný v demokratické společnosti“.

Soud upozornil, že tvrzení ze stěžovatelčina otevřeného dopisu, týkající se případů nátlaku a korupce v rámci prokuratury, byla jejími nadřízenými a vnitrostátními soudy označena za „nepodložená, nepravdivá a urážlivá prohlášení o zaměstnancích prokuratury a o prokuratuře obecně“ a zároveň za „šíření důvěrných a úředních informací týkajících se výlučně prokuratury“. Dle Soudu se tento přístup jeví jako vnitřně rozporný, čímž se však vnitrostátní soudy nezabývaly. Neprovedly ani žádné hodnocení obsahu a věrohodnosti stěžovatelčiných tvrzení. Náležitě se nevěnovaly poměřování stěžovatelčiny povinnosti loajality na jedné straně a zájmu veřejnosti na získání informací o nepravostech a korupci v systému prokuratury na straně druhé. Nezohlednily, že stěžovatelka se před zveřejněním dopisu opakovaně pokoušela upozornit na dané skutečnosti své nadřízené. Nezabývaly se újmou, která měla vzniknout nadřízeným prokurátorům. A v neposlední řadě si ani nepoložily otázku, zda by v daném případě nebyla postačující mírnější sankce než propuštění z funkce. Jednalo se přitom o nejpřísnější dostupnou sankci, která mohla být stěžovatelce za její jednání udělena.

Ve světle výše uvedeného Soud dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že vnitrostátní soudy při rozhodování o tak závažné sankci, jako je propuštění, dostatečně neposoudily všechna výše uvedená klíčová kritéria, nelze jejich postup hodnotit jako takový, který spočívá na relevantních a dostatečných důvodech. Jelikož tedy zásah do stěžovatelčiny svobody projevu nebyl provázen náležitými procesními zárukami, nebyl přiměřený sledovanému legitimnímu cíli. V důsledku toho došlo k porušení článku 10 Úmluvy.